

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація: В роботі проаналізовано особливості визначення сутності основних засобів. Узагальнено основні методичні підходи до оцінки основних засобів. Проаналізовано активну та пасивну складові основних засобів. Узагальнено основні чинники, що впливають на структуру основних засобів. Визначено перспективи покращення стану управління основними засобами.

Ключові слова: основні засоби; знос; управління основними засобами; амортизація; вибуття; оновлення.

Abstract: The article analyzes the peculiarities of determining the essence of fixed assets. The main methodological approaches to the assessment of fixed assets are summarized. Active and passive components of fixed assets were analyzed. The main factors affecting the structure of fixed assets are summarized. Prospects for improving the state of management of fixed assets have been determined.

Keywords: fixed assets; wear and tear; management of fixed assets; amortization; elimination; renewal.

Основні засоби є невід'ємною складовою частиною майна підприємства. Стан та ефективність їх використання є визначальними умовами його прибуткової діяльності. В сучасних умовах більшість вітчизняних підприємств гостро відчують нестачу основних засобів, яка посилюється у зв'язку з військовими діями в Україні. Іншими причинами такого явища стали особливості ведення економіки в країні та відсутність на підприємствах продуманої системи управління основними засобами.

Успішне вирішення проблем уточнення економічної сутності категорії «основні засоби», визначення рівня забезпеченості вітчизняних підприємств основними засобами, удосконалення кредитування під основні засоби, обґрунтованого визначення ефективності використання основних засобів залежать від рівня їх теоретико-методологічного дослідження та узагальнення, що є базою для розробки практичних рекомендацій щодо визначення напрямів оптимального формування та ефективного використання основних засобів виробничих підприємств в сучасних умовах.

Згідно П(С)БО 7 основні засоби розглядаються як матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Оскільки елементи основних фондів мають різний зміст в процесі виробництва, доцільним є їх поділ на дві частини: активну, яка безпосередньо бере участь у виробничому процесі та забезпечує належний обсяг та якість продукції, і пасивну, що створює умови для здійснення процесу виробництва [2]. До активної частини основних фондів відносять переважно робочі машини та устаткування, інструмент, вимірювальні та регулюючі прилади і пристрої, комп'ютерну техніку, технічні споруди тощо. Пасивну частину основних засобів складають будівлі, споруди та господарський інвентар.

Співвідношення окремих видів (груп) основних фондів, виражене у відсотках до їхньої загальної вартості на підприємстві, визначає технологічну структуру засобів праці, що використовуються на підприємстві. За інших однакових умов технологічна структура основних фондів є більш ефективною при зростанні в їхньому складі питома вага активної частини.

Структура основних засобів змінюється під впливом значної кількості чинників, визначальними з яких є:

- виробничо-технологічна характеристика підприємства;
- науково-технічний прогрес і зумовлений ним технічний рівень виробництва;
- ступінь розвитку різних форм організації виробництва;
- відтворювальна структура капітальних вкладень у створення нових основних фондів;
- вартість будівництва виробничих об'єктів і рівень цін на технологічне устаткування;

- територіальне розташування підприємства.

Важливим елементом процесу відтворення основних фондів є заміна фізично зношених і технічно застарілих засобів праці. Визначення необхідного (економічно доцільного) щорічного обсягу заміни засобів праці передбачає:

- 1) встановлення оптимальних строків експлуатації відповідних видів (груп) основних засобів;
- 2) розрахунки такого щорічного обсягу заміни, який може забезпечити дотримання оптимальних строків функціонування устаткування та інших видів основних фондів. За простого відтворення засобів праці розмір їхньої заміни (вибуття) практично має дорівнювати нормі амортизаційних відрахувань на реновацію, а за розширеного відтворення – залежатиме не лише від нормативного строку експлуатації (норми амортизації), а й від темпів щорічного збільшення обсягу основних фондів.

Забезпечення певних темпів розвитку і підвищення ефективності виробництва можливе за умови інтенсифікації відтворення та ефективного використання діючих основних фондів підприємств. Ці процеси, з одного боку, сприяють підтримці належного технічного рівня кожного підприємства, а з іншого – дають змогу збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість виробів за рахунок скорочення питомої амортизації й витрат на обслуговування виробництва та його управління, підвищувати фондівіддачу і прибутковість.

Таким чином, доцільно запровадити і реалізувати такі головні напрямки інтенсифікації відтворення основних фондів:

- прискорення розвитку машинобудівного комплексу України, перебудова його структури з метою задоволення попиту на широку номенклатуру різних видів машин та устаткування, забезпечення виготовлення сучасних технічних засобів;

- удосконалення організації робіт та економічного її обґрунтування на всіх стадіях відтворювального процесу (проектування – виробництво – розподіл – впровадження – експлуатація нової техніки);

- дотримання кожним підприємством власної стратегії технічного, організаційного та економічного розвитку;

- переорієнтація інвестиційної політики на максимальне технічне переозброєння й реконструкцію діючих виробничих об'єктів;

- вилучення з виробництва технічно застарілих і економічно малоефективних машин та устаткування, перехід від практики одиничної заміни спрацьованих знарядь праці до систематичного комплексного оновлення техніко-технологічної бази взаємозв'язаних виробничих ланок підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Основні засоби: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства Фінансів України від 27.04.2000 року № 92 . URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Єпіфанова І. Ю., Ткачук Л. М., Беркатюк Ю. О. Теоретико-методичні аспекти управління основними засобами будівельних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4.

3. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Волоська Н. Р. Сутність поняття «основні засоби». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 4 (04). С.127-131.

Ткачук Людмила Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com

Семчук Олександра Юрївна, студентка групи МФК-1963, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sashasemchuk1011@gmail.com

Tkachuk Liudmyla M. - Candidate of economic sciences, Associate Professor of Finance and innovation management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com

Semchuk Oleksandra Yu. - student, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: sashasemchuk1011@gmail.com